

GIẢNG TOA NHÂN SANH HANH PHÚC
LÀM THỂ NÀO ĐỂ TRẺ THƠ TIẾP NHẬN GIÁO DỤC PHẨM ĐỨC
TẬP 1

Người giảng: Thầy giáo Thái Lễ Húc

Thời gian: Ngày 08 tháng 05 năm 2009

Địa điểm: Nghị Viện Thành Phố Hợp Nam

Cẩn dịch: Vọng Tây cư sĩ, Mộ Tịnh cư sĩ

Kính thưa ông Hồng - phó thị trưởng. Kính thưa giáo sư Trương, nghị viên Trang, trưởng khoa Vương, chư vị pháp sư, chư vị tiền bối, chư vị nhà giáo ưu tú, chư vị bằng hữu. Chào buổi sáng tốt lành.

Về lại Đài Nam, cảm giác thật là ấm áp. Bởi vì cha mẹ tôi đều tốt nghiệp tại Đại Học Sư Phạm Đài Nam, bản thân tôi cũng tốt nghiệp lớp giáo viên tại trường này, vì thế chúng tôi có tình cảm rất sâu đối với Đài Nam. Đài Nam cũng là nơi đánh dấu một giai đoạn học tập rất quan trọng trước khi tôi tham gia công tác giáo dục. Tôi học một năm tại lớp giáo viên của Học Viện Sư Phạm Đài Nam. Trong một năm học tập đó, giáo viên hướng dẫn tôi là Doãn Mai Quân. Cô đã từng hỏi chúng tôi một vấn đề: “*Thầy cô giáo dạy tri thức và kỹ năng, giả dụ chỉ là dạy tri thức và kỹ năng, vậy máy vi tính có thể được xem là thầy hay không?*”. Cô hỏi chúng tôi một vấn đề như vậy để chúng tôi suy nghĩ. Chúng tôi nhớ lại, ông Hàn Dũ đã từng nói: “*Thầy là người truyền đạo, dạy nghề và giải đáp nghi hoặc*”, thế nên giả dụ như chúng ta làm thầy, chỉ truyền dạy tri thức và kỹ năng, vậy thì máy tính và nhiều công cụ đều có thể làm được.

Cô giáo đã từng nêu ra một câu chuyện như thế này, có một hôm trời đổ mưa, đúng lúc đó cô giáo chúng tôi từ cổng trường Đại Học Sư Phạm bước ra, bên cạnh là trường Tiểu Học trực thuộc trường Đại Học Sư Phạm Đài Nam. Lúc đó cô nhìn thấy một chiếc xe hơi sang trọng chạy đến và ngừng ngay trước cổng. Có một người phụ nữ, là mẹ của một cô học sinh mở cửa bước ra. Vừa bước ra khỏi cửa thì cô liền bật cây dù lên, vội vàng vàng bước về phía cổng trường. Đột nhiên con gái của cô ấy đứng trước cổng trường nói với cô: “*Mẹ ngớ ngẩn à? Bây giờ mới đến!*”. Cô giáo của tôi nghe đến đó đã sững người ra tại chỗ, không nhúc nhích được nữa. Càng khiến cô giáo kinh ngạc hơn là mẹ của em học sinh đó nói: “*Xin lỗi, xin lỗi! Mẹ đã đến trễ*”. Câu chuyện này đã làm tôi bị một sự chấn động rất lớn. Chúng tôi đang suy nghĩ, nếu như đứa trẻ này mà là học sinh của tôi, dù cho nó thi đạt hạng nhất, thi được 100 điểm, tôi có vui mừng hay không? Giả như chúng tôi dạy những học trò, sau này đều tốt nghiệp tiến sĩ, nhưng trái lại họ không có hiếu với cha mẹ họ, vậy chúng tôi có vui hay không? Giả như chúng tôi

dạy học sinh, sau này trở thành một nhân vật chính trị, mà người đó tham ô hủ bại, liệu chúng tôi có còn tự hào mà nói, vị quan chức lớn đó là học trò của tôi không?

Từ những suy nghĩ như vậy, **giáo dục là trăm năm trồng người**. Giáo dục của chúng tôi là xem sự thành tựu cả đời của trẻ thơ,, quan sát trên gia nghiệp một đời này của chúng có thể có sự thành tựu không? Sự nghiệp một đời này của chúng có thể thành tựu không? Đúc hạnh một đời này của chúng có thể thành tựu không? Ví dụ, chúng ta quan sát ngay ở khoảng thời gian này, xem thái độ làm người là việc quan trọng nhất một đời này của trẻ, phải có cái nền móng của đức hạnh trong đó thì mới được. Cho nên, nếu như chúng ta quan sát đức hạnh một đời của trẻ, hạnh phúc của một đời, thì chúng ta tham gia công tác giáo dục, tất cả từ những hành động như khi mở báo ra, mỗi một sự việc, không việc nào mà không liên quan đến người làm giáo dục như chúng ta cả. Tại sao vậy? Bởi vì tất cả những hành vi không tốt đều là tư tưởng tạo thành cả, chỉ cần họ có tư tưởng đúng đắn, giá trị quan đúng đắn thì những hành vi ấy sẽ không còn nữa. Cho nên chúng ta hãy lắng lòng nhìn lại những tình trạng không tốt này trong xã hội.

Các vị bằng hữu! Chỉ tám chữ **“Hiếu-Đễ-Trung-Tín-Lễ-Nghĩa-Liêm-Sĩ”** thì giải quyết được rồi. Ở trong gia đình, chỉ cần có **“Hiếu-Đễ”** thì những mâu thuẫn tổn thương sẽ không còn nữa. Nếu như có **“Trung”** thì mỗi một người đều sẽ tận tâm tận lực trên chức vị của mình. Có **“Tín”**, người và người thành tín thì làm ăn kinh doanh sẽ không có vấn đề gì nảy sinh. Có **“Lễ”**, người với người tôn trọng nhau thì không còn xung đột nữa. Có **“Nghĩa”** thì người và người xem trọng tình cảm, người có nghĩa, giúp đỡ lẫn nhau, ủng hộ lẫn nhau. Các vị xem, bây giờ ngay khi vợ chồng chưa kết hôn, đem tài sản công chúng trước, đến lúc ly hôn thì cái tủ lạnh là của tôi, ngay đến cả quan hệ mật thiết như vợ chồng còn không nói đạo nghĩa, chỉ nói lợi ích thì người người với nhau có cái cảm giác an toàn không? Người một khi thấy không an toàn, có một loại bệnh sẽ tăng lên rất nhanh, đó là bệnh trầm cảm, người không cảm thấy an toàn, mỗi ngày sợ hãi bất an. Liêm khiết không tham ô, doanh nghiệp không bị tham ô thì ông chủ sẽ ngủ rất ngon. Chính phủ không bị tham nhũng, mồ hôi nước mắt của nhân dân sẽ không bị lãng phí, lòng hổ thẹn, một người bị sa vào, vẫn nên tự mình nâng cao đạo đức và tương quan trực tiếp với lòng hổ thẹn, vì thế Mạnh Tử nói **“con người không thể vô sĩ”**, **“vô sĩ chi sĩ vô sĩ hĩ”**. Kỳ thực mà nói, những câu này khi còn học cấp ba tôi đã từng học thuộc qua rồi, nhưng mà không hề dùng đến, những câu này dùng để làm gì chứ? Làm bài thi! Quả thực, tôi là người có lòng hổ thẹn, thế nhưng mỗi một lần đọc xong câu này như là **“lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ”**, trong lòng tôi giống như là phát ra hào quang. Đột nhiên giáo viên nói, trong năm học sẽ thi, chiếm 2 điểm học thuộc đi, dường như ánh hào quang có gì đó không thể thấu ra ngoài. Kỳ thực mà nói, nếu lúc đó giáo viên đem cái khí phách Phạm Trọng Yêm mà nói qua một lần, chúng tôi sẽ nhớ được sâu sắc hơn, thậm chí rất có thể khí phách của Phạm Trọng Yêm sẽ theo mãi với chúng tôi trong suốt cuộc đời. Con người vì sao không có động lực trong cuộc

sống? Bởi vì họ không có tấm gương tốt, họ không có tinh thần trách nhiệm. Cho nên giáo dục là trường dưỡng thiện tâm của họ, giáo dục không đơn giản chỉ là dạy họ làm sao thi đỗ cho cao, vậy thì biến thành máy móc. Cho nên mọi người lắng lòng xem thử, những người được học rất cao bây giờ trong mắt họ có tình cảm hay không? Năng lực cảm ngộ có sâu hay không, hay là biến thành biết chỉ để thi mà thôi?

Tôi còn nhớ, vào lúc đó tôi đang cùng với học trò bàn về đạo lý làm người, những đứa thi mà đạt hạng nhất hạng nhì giơ tay lên nói: *“Thầy ơi! Thầy nói cái này đến lúc thi cũng đâu có ra”*. Ngược lại với những học sinh có thành tích trung thượng trở lên, chúng rất có tình cảm, giảng một hồi chúng ngồi ở dưới rơi cả nước mắt. Chúng nói: *“Thầy ơi! Thầy giảng điều này em rất xúc động, lần sau thầy hãy giảng nhiều một chút”*. Chúng ta phải quan tâm đến sự thay đổi trong tâm hồn bọn trẻ, cái tâm đó mới là điểm chủ yếu của giáo dục. Vì vậy những lời chỉ dạy của lão tổ tông trong “Lễ Ký”, “Học Ký”, suốt 5.000 năm qua của chúng ta là một triết học sâu sắc về giáo dục. Khi tôi học bài triết học giáo dục này, tôi vô cùng hồ thẹn và cũng rất cảm động. Hồ thẹn ở chỗ nào? Tổ tông chúng ta có trí huệ giáo dục cao độ đến như vậy, mà hơn 20 năm tôi chưa từng được xem qua. Hồ thẹn ở đâu nữa? Hồ thẹn chỗ trí tuệ của tổ tông cao như vậy, chúng ta không học, đều đi học những thứ của phương Tây, mà những lý luận giáo dục học phương Tây đưa ra, hoàn toàn trong kinh điển mấy nghìn năm trước của chúng ta đều đã có nói qua, mà nói còn kỹ càng, tỉ mỉ hơn. Chúng tôi phát quyển sách đó, bên trong có cái án văn chương này, có nhắc đến “giáo dã giả”. “Giáo” là gì? “Trường thiện nhi cầu kỳ thất”, đã điểm đến được cái cốt lõi của giáo dục, trường dưỡng thiện tâm của chúng, “cầu thất”, cải chính sai lầm của chúng.

Chúng tôi gặp qua một vị hiệu trưởng ở Malaysia đã về hưu. Ông nói thế này, trong số học sinh của ông, về sau trở thành ông chủ thành tựu tương đối nhiều, đều không phải là những người từng xếp hạng nhất, hạng nhì, mà đều là có thành tích trung bình, rất có tình cảm với thầy cô, rất vui vẻ giúp đỡ bạn bè. Quả thực là nhân cách đặc biệt của họ đã đặt định thành tựu cho họ. Cho nên có rất nhiều đạo lý, quả thực chúng ta tĩnh tâm lại, dùng kinh nghiệm của cả đời mình thì có thể tìm ra được đáp án rất rõ ràng. Ví dụ, chúng ta lắng tâm lại mà suy nghĩ, các vị thầy, người thành công mà mình bội phục, họ có những tính cách riêng gì? Các vị đừng nhìn tôi như thể chẳng liên quan gì! Bởi vì chúng ta là người làm công tác giáo dục, thậm chí chúng ta còn là bậc làm cha làm mẹ, chúng ta phải hiểu rõ tâm tư, ý nghĩ của bọn trẻ, phải trông xuống loại hạt giống tốt nào để khai hoa kết quả trong cuộc sống của chúng sau này. “Thiện vi ngọc bảo nhất sinh dụng tâm tác lương điền bách thế canh”, ruộng tốt của trẻ nhỏ, ruộng tốt của học sinh, chúng ta giúp chúng cày bừa, về sau chúng cũng sẽ giúp đỡ đời sau nữa, đời đời truyền thừa cái đức hạnh này. Chúng ta hãy nghĩ xem, những đức hạnh nào là mấu chốt thành bại? Công bằng, tâm bình đẳng. Thật là hay quá! Còn gì nữa không? Tâm hiếu. “Bách thiện hiếu vi tiên”, việc này rất quan trọng.

Trong quyển “Đại Học”, chúng ta thấy cái khái niệm gì xuất hiện vài lần? “Vật hữu bản mạc, sự hữu chung thủy, trí sở tiên hậu, tắc cận đạo hĩ”. Ngọn nguồn mà không nắm được là “bỏ gốc lấy ngọn”, “ngọn nguồn đảo lộn”. Những thành ngữ này không phải dùng để học thuộc, mà những thành ngữ này đều là quyết định chúng ta suốt đời này nỗ lực, nhất định sẽ có kết quả, thế nhưng không nhất định là sẽ có kết quả tốt, ngọn nguồn trước sau đúng rồi mới có kết quả tốt. Vì thế hiểu là gốc rễ. Chúng ta đọc đến chữ “Bổn” này thì nhất định phải cảnh giác cao độ, bởi vì các vị không nắm được cái gốc, các vị có nỗ lực thế nào cũng uổng công vô ích.

Tôi xin ôn lại cho mọi người một chút. Chúng ta hồi trước lúc còn học cấp hai hay cấp ba gì đó, “muời hai quy tắc thanh niên”, các vị còn nhớ không? Mọi người trả hết toàn bộ lại cho thầy cô rồi phải không? Toàn bộ cái đó đều là “gốc” cả. Hiếu thuận là gốc của lập gia. Tín nghĩa là gốc của lập nghiệp. Tôi có quen biết một ông chủ, tên gọi của ông ấy là “Vĩnh Tín”. Tôi nói: “Cha của anh thật có trí tuệ, đặt cho anh cái tên mà đi làm ăn buôn bán không thành công cũng khó, mỗi mỗi người đều gọi anh là Vĩnh Tín, Vĩnh Tín”, vậy anh ấy sao dám không giữ chữ tín chứ! Cho nên ngày trước người ta đặt tên rất có trí tuệ, lúc nào cũng luôn nhắc nhở con cái về mục tiêu của cuộc đời, thái độ đúng đắn trong cuộc sống. Cho nên chúng ta thật bình tĩnh mà làm cho rõ ràng thứ tự trước sau. Những lúc nào thì có thứ tự trước sau? Đi đường có thứ tự trước sau hay không? Ăn cơm có thứ tự trước sau hay không? Những thứ tự này chính là đạo, việc này không thể đảo lộn. Ví dụ như lúc tôi còn nhỏ, lúc đến giờ ăn, ai ngồi trước tiên? Không phải ba, mà là ông. Chúng tôi ngày trước rất may mắn, ba đời sống chung, đây thật là may mắn biết bao. Tại vì sao? Ba đời sống chung thì dạy hiếu sẽ rất tự nhiên, cha mẹ đối với ông nội bà nội rất cung kính, đồ ăn trong tủ lạnh lấy ra nhất định là mời ông bà nội ăn trước, con cái thay đổi trong vô thức thấy riết rồi quen, rất tự nhiên, có đồ ăn gì thì mời ba, mời mẹ.

Mọi người hãy suy nghĩ thấu đáo, đề tài của chúng ta ngày hôm nay là “làm thế nào để trẻ thơ tiếp nhận giáo dục phẩm đức”. Đề mục này lẽ nào nhất định phải có người nói cho chúng ta nghe, chúng ta mới hiểu được một chút, mới có thể thể hội sao? Không nhất thiết! Chân thật là một con người, cả cuộc đời lắng tâm mình xuống mà thể hội cái đạo lý, thì sẽ có sự giúp ích rất lớn đối với con cái và học sinh. Chúng ta, những người ba bốn mươi tuổi trở lên suy nghĩ thử một vấn đề, xin hỏi hiếu đạo có phải là cha chúng ta gọi chúng ta đến và nói: “Con à, đến đây! Hôm nay cha chợt nảy ra ý nghĩ, dạy cho con một bài học về hiếu đạo”, là dạy như vậy phải không? Vậy thì khi nào mới dạy? Cho các vị suy nghĩ cũng không thể nghĩ ra được là khi nào, vì điều đó không thể có sự chủ ý, mà nó từ sự gương mẫu mà sinh ra khả năng đó một cách tự nhiên, bản thân bạn sẽ không biết được vào thời gian nào mà bạn đã hình thành. Một người không hiếu thuận sao có thể xem là người? Một người không hiếu thuận mà nói, đó thật là vong ơn phụ nghĩa, cái tâm thái này chúng ta đều không biết được là khi nào thì nó đề khởi. Giáo dục kỳ thực là tự tự nhiên nhiên lấy mình làm gương mà dạy thành, cho nên bây giờ

chúng ta đã đem giáo dục làm thành ra quá phức tạp, biến nó thành việc nói bằng miệng chứ không phải thân giáo. Vì vậy tôi tiếp xúc với rất nhiều phụ huynh, họ đều nói: “Đứa trẻ đó, tôi đã nói biết bao nhiêu lần rồi mà nó không nghe”, trọng điểm chính là ở chỗ này. Tâm thái của chúng ta đối với giáo dục đã không đúng, bỏ thời gian nhiều hơn nữa hiệu quả cũng không khác hơn, vì thế lão tổ tông có trí tuệ, nhắc nhở chúng ta: **“Thân giáo thì theo, ngôn giáo thì chống”**. Thân giáo thì sẽ thấp sáng thiện tâm cho con trẻ một cách rất tự nhiên.

Chúng tôi có một giáo viên, cha của anh ấy đối với bà nội của anh ấy đặc biệt hiếu kính. Buổi sáng thức dậy, sau khi vấn an bà nội xong thì lấy cái xô đựng nước tiểu của bà nội đem đi rửa sạch. Trong lúc đem đi rửa, chà rửa vài lần nhưng vẫn sợ chưa sạch, thế là còn cầm cái xô lên mà ngửi vài lần (bởi vì mẹ của ông rất thích sạch sẽ), nếu ngửi đã không còn mùi nữa thì mới an tâm đặt cái xô ấy trở lại chỗ cũ. Điều đó đã khắc sâu ấn tượng vào đầu người con của ông, chính là động tác cẩn thận tỉ mỉ của cha anh ấy, còn ngửi vào cái xô ấy. Sự hiếu đạo này đã được truyền dạy lại như vậy.

Nếu như ngôn giáo, chúng ta chỉ nói thôi, tự mình chẳng làm, thế thì trẻ sẽ nói: *“Cha dạy con hiếu thảo, sao cha không hiếu thảo với ông nội?”*. Chúng sẽ cãi nhau với các vị ngay chỗ này. Cho nên, bây giờ thanh niên đều là ngỗ nghịch. Thời đại ấy của chúng ta không ngỗ nghịch, phản nghịch; đối với cha thì vô cùng tôn kính, lời của cha nói thì chúng ta đều rất thận trọng lắng nghe, bởi vì đó là một loại uy nghiêm của đức hạnh. Vì lẽ đó, tất cả những điều vừa nói đến, các vị thấy, việc ăn cơm cũng có đạo lý trong đó. Tôi còn nhớ, lúc ăn cơm đều là tôi đi mời ông nội bà nội ăn cơm, nếu ông còn ở xa xa thì gọi mời: *“Ông ơi, về ăn cơm”*. Chúng tôi sống trong một con hẻm và cái âm thanh đó truyền ra ngoài. Ông nội nghe thấy thì rất vui mừng, bỏ con cò tướng xuống, nói: *“Cháu nội gọi tôi về ăn cơm rồi. Các vị xem, đó là thiên luân chi lạc”*. Nói xong thì hai ông cháu đi về nhà. Các vị trưởng bối hàng xóm này ở bên cạnh nghe tôi gọi ông nội về ăn cơm, cảm thấy rất là lạ, họ cũng đều lộ ra vẻ tươi vui. Bây giờ mọi người cũng đều đã lộ sự tươi vui.

Vì vậy niềm vui gia đình là thứ đẹp nhất của nhân gian. Loại vui sướng này, kỳ thực khi mà tôi đi gọi, tôi cũng rất thích thú. Sự thích thú này không nhất định phải mua bằng tiền. Sự thích thú chân chánh lâu dài cũng là cái vui thích của nội tâm, đều là bởi vì bản thân đã đi làm cái việc người ta nên làm mà vui thích thiết thực, đây gọi là **“đắc hồ đạo nhi hỉ”**. Kỳ hỷ có thể vui thích bao lâu? Có thể vui thích cực kỳ lâu, cả một đời cũng chẳng thể quên. Thế nhưng, nếu như là **“đắc hồ dục nhi hỉ”** thì sẽ không như nhau, **“bi khả lập kỳ”** thì bi ai của cuộc đời đang sắp đến. Tâm của họ là bởi vì đạo mà vui hay là bởi vì thỏa mãn dục vọng mà vui? Đây là sự phát triển nhân sinh không giống nhau, hoặc là trở lại việc trường dưỡng thiện tâm này. Vì thế mà tôi rất vui thích việc đi gọi ông về ăn cơm, thời thời đều là nghĩ đến ông nội, nghĩ đến cha mẹ.

Phước phần của con người được phân thành ba phước điền là **ân điền**, **bi điền** và **kính điền**. Người mà ba cái tâm tình này không có khởi dậy thì ngược lại là vong ân, không có tâm từ bi, không cung kính, ngạo mạn. Ý nghĩ này đều đang đoạn phước, cho nên **họa** hay **phước** chỉ ở trong một niệm. Những đạo lý này, chúng ta hiểu thì thấy rằng khởi phát tâm thiện cho con trẻ rất quan trọng. Chúng ta xem xem, mới qua hai - ba mươi năm, văn hóa này không có truyền lại, thời đại của tôi hai mươi mấy năm trước, tôi mời ông nội bà nội về ăn cơm. Tôi còn nhớ, thời gian đi học ngoại khóa của trường, hình như là lớp ba hay lớp bốn gì đó, vừa nhìn thấy loại chao mà bà nội rất thích ăn, tôi rất vui mừng, liền mua đem về. Quả thực tôi là đứa rất keo kiệt, nhưng vì món bà nội thích ăn nên tôi nhanh chóng mua ngay, sau đó ôm ở trước bụng. Lúc nào thì bắt đầu cảm thấy vui? Lúc mua là đã bắt đầu vui rồi. Trong lòng nghĩ rằng, nếu như bà nội của tôi nhận được hủ chao này, không biết sẽ vui tới bao lâu nữa? Nghĩ đến đây thì bản thân rất là hoan hỷ. Kết quả là, khi bà nội vừa nhận được, bà vui được bao lâu? Các vị đều chưa trải qua chuyện này à? Bà vui mừng bao lâu? Cả đời bà cũng sẽ không quên! Đặc biệt là vừa nhận lấy món quà ấy, gặp ai cũng nói: *“Cháu tôi rất có hiếu, chị có muốn ăn một miếng không?”*. **“Đắc hồ đạo nhi hĩ”**, tôi tin rằng cha mẹ tôi ở bên cạnh và đã nhìn thấy được, trong lòng sẽ vô cùng dễ chịu. Thế nhưng **“đắc hồ dục”**, các vị thấy, bây giờ không phải chúng ta đi mời ông bà nội ăn cơm, mà là ông bà nội đi kêu cháu ăn cơm. Đảo ngược lại rồi!

Lúc này vừa mới nói đến câu chuyện người mẹ đem dù cho con gái. Hiếu tử, hiếu tử! Ngày trước hiếu thuận cha mẹ gọi là hiếu tử, bây giờ còn hiếu thuận với ai nữa? Vì thế chúng ta không thể không bình tĩnh mà suy nghĩ lại những hiện tượng này, những vấn đề này. Các vị xem, bây giờ ông bà nội đi gọi cháu ăn cơm, gọi cả buổi, còn năn nỉ một hồi, có những lúc còn phải nói: *“Ăn nhanh đi, ăn rồi dắt con đi Mc Donald”*, vậy thì sẽ ăn xong rất là nhanh, vậy sự tình đã được giải quyết chưa? Đây gọi là nhúc đầu trị đầu, đau chân thì trị chân Các vị! Lần này là đi Mc Donald, lần sau chúng sẽ muốn thứ khác hơn thế nữa. Các vị toàn thỏa thuận điều kiện với chúng, không kiên trì nguyên tắc thì chúng sẽ được voi đòi tiên. Vì vậy giáo dục phải có trí tuệ, giáo dục phải có nguyên tắc mới được, phải có nguyên tắc làm người kiên định, vì vậy **“Đắc hồ dục”**. Chúng ta bây giờ, rất nhiều cha mẹ đều nói *“con trẻ vui thích là được rồi”*. Ở thời đại này, mọi người đều rất có cái chủ kiến, nhưng vấn đề là những quan niệm tưởng đúng mà lại sai thì quá nhiều. Mọi người bây giờ nghĩ thử xem, câu nói này có đạo lý không? *“Con cái vui thích là được rồi”*, xin hỏi chúng vui thích được bao lâu? Ngày nay các vị không quản giáo chúng cho tốt, chúng vui thì là được rồi, sau này ai quản chúng? Sau này người bên ngoài sẽ quản chúng. Cha mẹ quản chúng là yêu chúng, người khác quản chúng là làm khổ cho chúng. Vì thế tại sao mà nói phải suy nghĩ cả đời, phải nghĩ cho sâu xa, đó không phải là chuyện nói nhất thời.

Một ngày nọ, trên một tờ báo lại có đưa tin, khiến cho tôi rất kích động. Có một đứa trẻ chỉ mới 10 tuổi, cùng với mẹ của cậu đến dự hội chợ triển lãm, đứa trẻ muốn

mua một món đồ, người mẹ ấy nói: *“Ở nhà mình đã có món đồ chơi này rồi, không cần mua thêm nữa”*. Đứa trẻ này không vui, đã nắm lấy tóc người mẹ của cậu mà giật. Bên cạnh có một người phụ nữ đi đến, nói: *“Con không nên làm như thế với mẹ của con, đi sẽ mua cho con”*. Kết quả là cậu bạn nhỏ mới 10 tuổi này nhìn người đi đó và nói: *“Không cần đi lo cho con, con chỉ muốn mẹ mua”*. Đứa trẻ mới 10 tuổi đã bắt hiểu, lại vô lý đối với người khác như vậy, cuộc đời của nó còn có tiền đồ đáng nói hay không? Càng sớm cải chính trở lại thì cuộc đời nó mới sáng lên được. Thế là nó tiếp tục kéo tóc của mẹ nó. Mẹ của cậu cũng kéo tóc của mình lại. Tôi liên tục xem thấy những hình ảnh ấy, xem ra thì thật là rất thảm. Sau cùng kéo cũng không xong, cậu lại dùng móng tay bấm vào cổ họng của mẹ cậu, cứ như vậy. Sau đó mẹ của cậu nói với cậu là sẽ mua cho cậu. *“Đắc hồ dục”*, vui rồi, mua được rồi. Cái thái độ nhân sinh như vậy, sau này làm cha mẹ của người khác thì sẽ thế nào? Sau này sống chung với người, nhất định sẽ xung đột với người, đối với cha mẹ đã vô lý, đã bạo lực như vậy. Hồi trước, tôi còn nhìn thấy một bé gái 6 tuổi ở Thẩm Quyển, muốn xin mẹ nó đồ gì đó, mẹ không cho thì đánh mẹ, đánh đến nỗi mẹ của nó mặt mũi bầm tím cả. Sau đó người đứng bên cạnh thấy chịu không nổi nữa, nói: *“Con gái của chị thật là quá đáng! Sao chị không dạy dỗ nó một chút?”*. Người mẹ này nói rằng: *“Tôi không nỡ đánh nó”*.

“Dưỡng bất giáo, phụ chi quá. Giáo bất nghiêm, sư chi đọa”. Khi trẻ còn thơ dại chính là khoảng thời gian tốt nhất để dạy dỗ. Chúng ta phải nhân cơ hội sớm dạy chúng. Thế nhưng chúng ta đang đối diện với đủ loại hiện tượng xã hội ngày nay, đặc biệt là sự bất công của trẻ, chúng mới 13, 14 tuổi hay là 7, 8 tuổi, chúng không hiểu. Vấn đề của bọn trẻ, chúng ta không thể trách chúng nó. Chúng ta phải suy nghĩ, một đứa trẻ mới có 6 tuổi đã đánh mẹ nó như vậy, nguyên nhân xuất phát từ đâu? Tìm được nguyên nhân thì mới có thể giải quyết vấn đề. Vì vậy chúng ta làm công tác giáo dục phải có trí tuệ phân tích các loại nguyên nhân. Lý trí nhân sinh cũng là như vậy. Gặp phải vấn đề, trước tiên hãy tìm căn nguyên thì mới có thể hóa giải, than phiền sẽ không giải quyết được vấn đề, trách mắng cũng sẽ không giải quyết được vấn đề. Cho nên chúng ta hãy đem cuộc đời của đứa bé sáu tuổi này mà quay ngược trở lại, trở về lúc nó được một-hai tuổi, lúc đi đến SOGO Thái Bình Dương để mua đồ, ở nơi đó nó giẫy nẩy đòi mua cho. Người mẹ nói *“ở nhà đã có rồi, không được mua nữa”*. Nó nói: *“Con không biết, hôm nay mẹ phải mua cho con”*. Nó khóc lên thật to. Sau khi khóc cho thật to, những người xung quanh đều chụm lại để xem, *“nào, giờ thì mẹ mua hay không?”*. Cuộc sống khó nhất không phải là sự cố gắng, mà là sự chọn lựa, mua hay không mua? Các vị xem, nếu như người mẹ này nói: *“Được rồi, mẹ sẽ mua cho con”*, vậy thì khóc suốt mười mấy phút đồng hồ, lập tức nó nín dứt ngay, bắt đầu *“ôi chào, người mẹ tốt nhất thiên hạ!”*. Mọi người nghĩ xem, nó khóc thiệt hay là giả bộ? Nó khóc vì biết rằng chỉ cần khóc vài tiếng thì mẹ của nó sẽ đầu hàng, nguyên tắc này nó đã nắm được rất rõ ràng, đó là *“đắc hồ dục”*, cho nên vào lúc đó khóc thì nó sẽ được thỏa mãn. Xem ra thì nó đã thích thú, nhưng trên thực tế thì dục vọng của nó đang tăng trưởng, đang phát triển dần dần, sau đó vài năm, 6 tuổi thì có thể đánh cả mẹ của nó.

Nghĩ đến điều này thì tôi thấy rất vui. Mẹ của tôi chưa từng nổi giận qua, nhưng rất có nguyên tắc. Tôi còn nhớ, có một lần tôi xin mẹ một món đồ, mẹ không đếm xỉa tới tôi, cứ tiếp tục xem sách của mình. Tôi thấy tình hình như vậy là chưa giờ hết khả năng của mình ra, chắc sẽ không đạt được mục đích. Tôi liền bắt đầu bò lăn ra đất, lăn lộn ăn vạ mười mấy phút. Mẹ của tôi vẫn cứ như như bất động, cũng không thèm nhìn tôi một cái, chắc là mẹ tôi đã đọc qua “Tam Quốc Diễn Nghĩa”, như “Quan Công xem Kinh Xuân Thu”, rất có định lực. Sau khi mười mấy phút trôi qua, rốt cuộc tôi đã hiểu được, mặt đất vào mùa đông thiệt là lạnh quá, vả lại lăn lộn quả thực cũng mệt lắm, như thế không đạt mục đích, chúng cũng không phải ăn rồi lo chống đỡ, sau này chúng sẽ không dùng cách thức đó nữa, nguyên tắc của cha mẹ như thế nào, chúng sẽ ngoan ngoãn mà tuân theo, thế là tôi đành phải đứng dậy. Ngay cả lúc này mẹ tôi cũng không nhìn tôi. Bạn làm sai rồi thì càng không để ý bạn, bạn càng cảm thấy rất xấu hổ. Cho nên việc này chúng ta còn phải xem đến cái tâm, mới có thể chân chánh khởi phát thiện tâm của trẻ cho tốt.

Vì vậy, nói thực tại, thời gian nào là nên được giáo dục? Hôm nay, giáo dục phẩm đức này không phải là môn học được thêm vào ngoài quy định chương trình học ở lớp. Môn học là dùng để thi cử, phẩm đức không phải là dùng để thi cử. Phẩm đức là trong mỗi một phạm vi cuộc sống của chúng đều có thể đề khởi lên được, đó mới là có hiệu quả, không phải chúng ta thiết kế riêng một khoa giáo dục phẩm đức, rồi dạy ra những học sinh đạo đức giả. Đèn đỏ thì ngừng, đèn xanh thì đi. Đúng! Nhưng có thật làm không? Thi cử không thể dối trá. Đúng! Nhưng mà chúng ta hãy xem những sinh viên nói thế nào, họ nói: *“Thi cử không gian lận, sang năm lại lận đận. Có thể không nhân cách, không thể không hợp cách”*. Có một vị là quan chức giáo dục cấp cao, hôm nọ tôi giao lưu với ông, ông đưa ra một hiện tượng rất có ý nghĩa. Ông nói: *“Thời đại bây giờ, học sinh mẫu giáo học chương trình của tiểu học, tiểu học học chương trình của cấp hai, cấp hai học chương trình của cấp ba, cấp ba học chương trình của đại học, đại học học chương trình của lớp mẫu giáo”*. Cái đức này khuyết rồi, giáo dục của chúng ta bây giờ thiếu đi cái đức, cho nên không thể không thận trọng. Vì thế tôi nghe nói, sinh viên có nội quy như sau: *Thứ nhất, ở nơi công cộng không được nói cười lớn tiếng. Thứ hai, đậu xe đạp phải gọn gàng. Thứ ba, thi cử không được gian lận*. Những điều dạy này đều là những thứ mà lớp mẫu giáo cần nên học.

Sở dĩ đức hạnh hiển nhiên không phải dùng thi cử mà có thể kiểm tra ra được, nói thực tình là chúng ta muốn dạy tốt con cái, đầu tiên bản thân chúng ta phải có đức hạnh, đầu tiên bản thân chúng ta phải thật nhạy bén với cái tâm. Trong ngành giáo dục, chúng ta vẫn luôn nói về giáo dục tố chất. Giáo dục tố chất đã nói lâu như vậy, nhưng tố chất đã được nâng cao chưa? Chúng ta phải tìm ra căn bản của tố chất.

Có phải là biết chơi đàn thì là có tố chất? Có phải học toán rất giỏi là có tố chất? Điều này không nhất định. Tôi cũng đã từng nghe một câu chuyện có thật như vậy: Có

một cô nữ sinh nhỏ thi đàn Piano được hạng nhất, cuộc thi đó được tổ chức rất long trọng, thế là nhà báo thấy cô được giải thưởng, chạy đến hỏi cô ấy: “*Cô bạn nhỏ! Em nhận được giải thưởng lớn như vậy, việc mà em muốn làm nhất bây giờ là việc gì?*” [suy nghĩ bây giờ đều là em nhận được một giải thưởng, sau đó thì em muốn làm gì với phần thưởng, cho nên vị nhà báo này liền nhanh chóng đi đến hỏi cô bé, bây giờ việc em muốn làm nhất là gì]. Cô bé này liền nói: “*Việc em muốn làm nhất là đập vỡ cây đàn đi*”.

Các bạn xem, cha mẹ chỉ nhìn thấy điều gì? Cha mẹ đang nhìn cái gì? Đang nhìn thành tích chơi đàn của nó, mà không cần biết là nó học đàn có vui hay không, không cần biết là nó có bồi dưỡng tính tình hay không. Chúng ta thấy sự tình bây giờ phải bàn luận sâu sắc, nếu không thì giải quyết không nổi vấn đề. Xin hỏi, đứa trẻ này tính tình của nó có nhận được sự bồi dưỡng qua việc chơi đàn không? Có thể nó nhìn thấy cây đàn thì cần rặng, bặm môi. Khi chúng tôi nhìn thấy sinh viên thi xong rồi, học sinh vừa nhìn thấy đến môn cuối cùng, thì “*reng, reng, reng...*”, ra khỏi trường thi, hành động kế tiếp của chúng là làm gì? Đem đề cương ôn thi ném đi; chúng đang kiểm tra định luật chuyển động của Newton, sức hút gia tốc. Khi chúng tôi nhìn thấy sách trong cặp rơi xuống phịch một cái, nằm trên mặt đất, chúng tôi cảm nhận được điều gì? Có cảm nhận được hay không, những đứa trẻ này đối với việc học khổ sở chán ghét biết bao nhiêu? Nhưng mà học tập đối với cuộc đời này của chúng là rất quan trọng. Chúng lên được đại học, bốn năm đó là năm tháng vàng son của chúng, nhưng mà chúng bài xích đối với việc học, cho đến lúc chúng ra ngoài xã hội, sự nghiệp chúng phải học, kinh tế gia đình chúng phải học, thế mà chúng lại từng phản cảm đối với việc học. Chúng ta không thể trước mắt chỉ nhìn vào con trẻ mà bức ép để có thành tích, trái lại không biết được là đã từ từ khiến cho tinh thần học tập của chúng một mạch giảm xuống.

Tôi đã từng tiếp xúc qua một người làm về giáo dục tổ chất cho trường cấp hai. Ông bảo những đứa trẻ học cấp hai này trở về làm món khoai tây chiên. Một cô bé khi làm xong, không thể để người trong nhà cho điểm đánh giá, cần phải đem qua hàng xóm để cho điểm. Kết quả là cô bé đem đến nhà của một cô đang học tập về văn hóa truyền thống. Cô bé này nói rằng: “*Cô ơi! Cô ném thử đi, xem xem con chiên như thế nào*”. Cô này ăn thử hai miếng rồi nói: “*Chiên rất là ngon đấy, ngon lắm, ngon lắm!*”. Vừa mới nói “*ngon lắm*”, cô bé này liền lập tức lấy ra từ trong túi áo một tờ giấy: “*Cô ơi! Cô giúp con cho điểm đi, đây là nhà trường quy định phải cho điểm*”. Sau đó cô nói với cô bé này rằng: “*Cô học trò! Nếu như em nghĩ rằng sau khi mình học kỹ năng này là có thể giúp cho bà nội, giúp mẹ gánh vác bớt một phần vất vả, thì cho dù em chiên không được ngon lắm, cô cũng sẽ cho em 100 điểm. Thế nhưng, nếu như em chiên xong đĩa này, sau khi được cho điểm, từ nay về sau em không giúp thêm gì nữa, thì em có chiên ngon hơn đi nữa, em cũng không đạt yêu cầu*”. Nếu như chúng ta không có cái độ nhạy cảm giáo dục này, thì cơ hội giáo dục của đứa trẻ này liền qua đi mất. Đứa trẻ vừa nghe như vậy, liền “*dạ*”, như hiểu mà không phải hiểu, rồi gặt đầu hai cái và

nói: “*Cô hãy giúp con cho điếm cái dĩa*”. Con người nghĩ đến công lợi. Công lợi thì khoảng thời gian về sau, một số đạo lý, một số tình cảm, những thứ ấy trong chốc lát không thể chuyển đổi cô ấy được. Bạn xem, người nếu như nhận quà nhiều rồi thì mặt cứ cứng đờ ra, đột nhiên một người bạn cùng lớp thời tiểu học rất thân đến, sắc mặt biểu cảm của họ vẫn không nhất định chuyển đổi. Cho nên ngay sau đó, cô bé nói: “*Cô hãy cứ giúp con cho điếm đi*”. Cô này nhận lấy và lại hỏi cô bé ấy: “*Đĩa khoai tây này, vừa rồi là con tự cắt ra thành sợi phải không?*”. Nó nói: “*Không phải, mẹ đã cắt giúp con đấy*”. Cô này hỏi tiếp: “*Vậy bây giờ em chiên xong rồi, cái chảo chiên đó ai rửa?*”. Nó nói: “*Bà nội đang rửa ạ*”.

Vậy các vị nghĩ xem, sự việc này dạy có hiệu quả không? Giáo dục không thể chỉ làm hình thức, mà phải thật sự trường dưỡng cái thiện tâm của chúng, dẫn dắt tâm hiếu, tâm cảm ân của chúng mới được. Bao hàm khả năng một nơi nào đó có tai nạn, nhà trường phát động quyên góp, rất có khả năng sẽ biểu dương ai đó quyên góp nhiều nhất, sau đó tặng giấy khen. Thực tế mà nói, tiền đó có phải là tiền của trẻ hay không? Không hẳn vậy! Đứa trẻ có thể muốn được khen thưởng, nên nói “*ba ơi, cho con nhiều một chút*”, vậy đó là tiền của ba nó. Đứa trẻ đang chạy theo cái hư vinh.

Có một đứa trẻ, lúc đó trong người nó chỉ có 7 đồng 5 hào, nó quyên toàn bộ, nó không có giấy khen, thế là về thì ba nó hỏi: “*Các bạn con thường góp bao nhiêu?*”. Nó trả lời: “*Một trăm, hai trăm*”. Ba nó hỏi: “*Vậy con góp bao nhiêu?*”. Nó nói: “*Bảy đồng năm hào*”. Ba nó nói: “*Sao con quyên góp ít vậy?*”. Đứa trẻ đó liền bắt đầu khóc lên: “*Ba à, đó là toàn bộ số tiền tiêu vặt của con đấy*”.

Chúng ta nhìn thấy đứa trẻ đã phát được cái chân tâm hay chưa? Hay là người lớn chúng ta dùng cái tiêu chuẩn danh lợi, công lợi để nhìn bọn trẻ? Điều này trái lại đã bóp chết rất nhiều thiện tâm của trẻ. Vì vậy chúng ta không nhạy bén đối với những tâm tình này, chúng ta cũng rất khó để nâng cao những tâm tình này của trẻ. Cho nên, muốn dạy con dạy cái, trước phải dạy chính mình. “*Đệ Tử Quy*” không phải để cho bọn trẻ học, “*Đệ Tử Quy*” là thầy cô như chúng ta, hiệu trưởng, cha mẹ học trước. Vì lẽ đó, bản thân của người làm giáo dục, trước phải nên nhận sự giáo dục.

Bản thân tôi rất bình tĩnh mà nghĩ lại, những điều mà một năm ở Học Viện Sư Phạm đã dạy, dạy học thì giáo trình phương pháp phải nhiều, kỹ năng kỹ xảo nhiều, nhưng mà thầy cô chúng ta chủ yếu nhất chính là dùng ái tâm trong việc giáo dục. Người có ái tâm thì có rất nhiều phương pháp giải quyết dễ dàng. Người có ái tâm sẽ đi thỉnh giáo ở một số thầy cô có kinh nghiệm, đem những kinh nghiệm quý báu đó mà truyền thừa nối tiếp. Vì thế mà toàn tỉnh Hải Nam đã triển khai “*Đệ Tử Quy*”, triển khai giáo dục luân lý đạo đức, có hơn 10.000 tù nhân tham dự. Mọi người suy nghĩ xem, giáo dục của nhà tù có liên quan đến chúng ta hay không? Chúng ta phải suy nghĩ kỹ, cả xã hội là gắn bó chặt chẽ, nếu như những người sai phạm này không bạt mạng mà quay đầu,

“học như bơi thuyền ngược nước, không tiến ắt lùi”. Chúng ta đều phải có trách nhiệm đi giúp đỡ những người phạm sai lầm này. Việc này ví những người phạm sai lầm giống như một vết thương ở trên thân thể chúng ta vậy, bạn mà không trị cho nó, sau cùng nhất định ảnh hưởng đến toàn thân, chúng ta cũng không có cảm giác an toàn. Vì vậy mà mọi người bên cạnh, chỉ cần có những nhân viên công vụ này phục vụ trong nhà tù, đều nên đem giáo dục đức hạnh trong “Đệ Tử Quy” nhanh chóng đi phổ biến trong các nhà tù. Và lại, đây cũng cho chúng ta sự khải thị, thứ nhất là tù nhân cải tạo cũng đều là tù trong trường học bước ra, thứ hai là tù nhân cải tạo đều có thể dạy thành người tốt, vậy thì những người bình thường đều có thể dạy được tốt. Họ là từ căn bản, từ “**Hiếu**” bắt đầu dạy.

Kết quả là, trước khi tù nhân cải tạo chưa được nghe về bài giảng, mẹ của anh ta đến thăm anh ta, nhìn thấy anh ta mặc áo tù, chịu không nổi mà bật khóc. Anh ta nói với mẹ: *“Khóc cái gì mà khóc, con còn chưa chết mà, đợi con chết rồi mẹ hãy khóc”*. Người mẹ già bị anh ta quát đến nỗi không dám khóc nữa. Sau khi học “Đệ Tử Quy” rồi, anh khóc nức nở nói: *“Tôi đối xử mẹ như vậy, tôi thật không phải người!”*. Thế là lần sau đó, mẹ anh đến thăm, anh quỳ xuống dập đầu lạy mẹ, như vậy người nhà anh ta mới thấy được hy vọng. Nếu anh ta không ăn năn hối lỗi, giam giữ anh ta là cái nhà ngục có hình, giam giữ cha mẹ anh ta là cái nhà ngục vô hình. Tôi đã từng tham gia qua cuộc họp phụ huynh của họ. Phụ huynh của họ cùng đến để giúp đỡ trong việc giáo dục họ. Một phụ huynh nói rằng: *“Nó bị nhốt lại thì tôi mới có được giấc ngủ yên. Nó ở bên ngoài, tôi không biết được hôm nay nó sẽ gây ra chuyện gì nữa, vì thế mà không ngủ được”*. Cho nên nếu như nó ra tù mà không sửa đổi, những ngày tháng sau này, cha mẹ của nó sẽ khó sống. Còn có một người gọi điện thoại về nhà, lúc trước gọi điện về nhà đều là để xin tiền, thế mà bây giờ gọi điện về nhà câu nói đầu tiên là: *“Mẹ! Mẹ có khỏe không? Sức khỏe của ba dạo này thế nào rồi?”*. Mẹ của nó nói: *“Cậu nhầm số rồi!”*. Thế là vị sĩ quan ấy liền nói: *“Bà cụ ơi! Đây chính là con trai của bà đấy”*.

Chúng ta có thể dạy trẻ cho tốt, có thể dạy người đoạn ác tu thiện, cái âm đức này sẽ rất sâu dày. Chức nghiệp giáo viên này thì đã tích cái đức quá sâu quá sâu. Mọi người cứ suy nghĩ kỹ xem, một người giáo viên giỏi thì con cái của họ sẽ rất hưng thịnh. Tại sao vậy? Bạn đã dạy đạo lý làm người chính xác cho chúng rồi, chúng đời đời tiếp nối, sau lưng một con người, không biết được người đó đại biểu cho bao nhiêu người. Ví dụ chúng ta dạy đứa học sinh mà sau này sẽ làm giáo viên, thì nó sẽ còn dạy bao nhiêu học sinh nữa. Cho nên chúng ta có thể làm công tác giáo dục thì rất vui, cuộc đời này sẽ trải qua rất có ý nghĩa. Tham dự khóa học lần này, chúng ta đều là hiệu trưởng, chủ nhiệm, nhà giáo dục ưu tú, phía sau các vị rất có thể có đến một - hai nghìn học sinh, rất có thể là có hơn cả nghìn gia đình, nếu như chúng ta có thể đem trí tuệ của 5.000 năm, truyền bá đến cho hơn 1.000 gia đình thì thật là công đức vô lượng, mà người đời nói duyên phần khó được. Chúng ta hôm nay có cơ hội, mọi người cùng nhau tham thảo, những trí tuệ của tổ tông này, những kinh điển của giáo dục này, chúng ta tin tưởng. Hôm nay

là một sự khởi đầu, những hạt giống này sẽ gieo khắp cả thành phố Đà Nam. Chúng ta tin tưởng hai - ba năm sau, ngọn gió đạo đức giáo dục của Thánh hiền này sẽ được ngọn gió đạo đức thổi lên ở tận mỗi một góc ngách của thành phố Đà Nam. Trước tiên chúng ta lập cái chí như vậy, có được không ạ?

Vâng, xin cảm ơn mọi người.